

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 540/2013-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 5. novembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti M., spol. s r. o., H., zastúpenej advokátom JUDr. I. J., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na rovnosť účastníkov v súdnom konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 3 Cob/81/2012-455 z 11. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti M., spol. s r. o. odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. júla 2013 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti M., spol. s r. o., H. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na rovnosť účastníkov v súdnom konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Cob/81/2012-455 z 11. apríla 2013.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla:

„... Odvolací súd rozsudkom sp. zn. 3 Cob/81/2012-455 zo dňa 11. 04. 2013 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, Okresného súdu Humenné vydaný pod sp. zn. 15 Cb/83/2004-411 zo dňa 23. 08. 2012.

Odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa napriek tomu, že zo strany prvostupňového súdu nedošlo k vykonaniu potrebného dokazovania v zmysle pokynu Krajského súdu v Prešove, ktorý bol prvostupňovému súdu daný uznesením sp. zn. 3 Cob/66/2005-108 zo dňa 16. 11. 2005. Sme toho názoru, že pokiaľ potrebné dokazovanie nebolo vykonané prvostupňovým súdom, jeho vykonanie mal zabezpečiť odvolací súd, v tomto prípade Krajský súd v Prešove. Odvolací súd však predmetné dokazovanie nevykonal, pričom v odôvodnení svojho rozhodnutia sa nijakým spôsobom nevysporiadal s dôvodmi, prečo k vykonaniu potrebného dokazovania zo strany či už prvostupňového alebo odvolacieho súdu nedošlo. V zmysle uvedeného sa postup súdu javí ako nezákonný a taký, ktorý porušil práva sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie...

Krajský súd vo svojom skoršom zrušujúcom rozhodnutí, sp. zn. 3 Cob/66/2005-108 zo dňa 16. 11. 2005 dal pokyn súdu prvého stupňa, ktorým smerom je potrebné dokazovanie vykonať a ktoré skutočnosti je potrebné objasniť tak, aby mohol súd vo veci rozhodnúť. Žalobca, sťažovateľ na základe tohto pokynu navrhol súdu vykonanie dôkazov výsluchom bývalého starostu žalovaného p. B. a Ing. J. Č., konateľa žalobcu ako aj predložením listinných dôkazov týkajúcich sa diela a zmien dodávateľa diela, vrátane dôkazov financovania stavby zo štrukturálnych fondov a dôkazov preukazujúcich, či nový dodávateľ bol vybraný zákonným spôsobom v rámci verejného obstarávania. Podľa nášho názoru, až po zabezpečení týchto dôkazov bolo možné určiť, či došlo zo strany žalovaného k platnému

odstúpeniu od zmluvy a legitímnej zmene dodávateľa stavby a taktiež, či uplatnený nárok je v súlade s čl. VI zmluvy o dielo.

Ak súd nevykonal dôkazy navrhnuté žalobcom a nevysporiadal sa s tým ani v odôvodnení rozsudku, považujeme tento postup súdu za nezákonný a taký, ktorý porušuje práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie...

Rozhodnutie Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 3 Cob/81/2012-455 zo dňa 11. 04. 2013 je preto nutné považovať za nezákonné, za ústavne nekonformné, arbitrárne, svojvoľné a tým priamo porušujúce základné práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR ako aj čl. 47 ods. 3 Ústavy SR a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd...

Zároveň sme toho názoru, že odvolací súd sa dostatočne nevysporiadal s námietkami žalobcu, ktoré žalobca uviedol vo svojom odvolaní, čím zaťažil svoj rozsudok vo veci nepreskúmateľnosťou...

Odvolací súd tvrdiac, že ustanovenie čl. VI zmluvy o dielo je nejasné bez toho, aby sa tým zaoberal na odbornej úrovni, označil požiadavku žalobcu ako nedôvodnú z titulu nejasnosti formulácie tej časti zmluvy, ktorá sa týka zmluvnej pokuty.“

Sťažovateľka vo veci samej navrhuje, aby po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vydal takéto rozhodnutie:

„Základné práva sťažovateľa, M., spol. s r. o., H. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy SR, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 3 Cob/81/2012-455 zo dňa 11. apríla 2013 porušené boli.

Rozsudok Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 3 Cob/81/2012-455 zo dňa 11. apríla 2013 zrušuje a vec vracia v rozsahu zrušenia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia vo výške 1.998,58 Eur na účet právneho zástupcu, JUDr. I. J., advokáta, K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti

účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

Sťažovateľka namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v súdnom konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu z 11. apríla 2013. Krajský súd označeným rozhodnutím potvrdil rozsudok Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) č. k. 15 Cb/83/2004-411 z 23. augusta 2012.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd poznamenáva, že medzi právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jemu porovnateľným právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1

dohovoru niet zásadných odlišností, a prípadné porušenie uvedených práv je preto potrebné posudzovať spoločne.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Článok 6 ods. 1 dohovoru každému zaručuje právo podať žalobu o uplatnenie svojich občianskych práv a záväzkov na súde. Takto interpretovaný článok zahŕňa právo na súd, do ktorého patrí právo na prístup k súdu. K nemu sa pridávajú záruky ustanovené čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o organizáciu a zloženie súdu a vedenie konania. To všetko v súhrne zakladá právo na spravodlivé prejednanie veci (rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 21. februára 1975, séria A, č. 18, s. 18, § 36). Právo na spravodlivé prejednanie veci zahŕňa v sebe princíp rovnosti zbraní, princíp kontradiktórnosti konania, právo byť prítomný na pojednávaní, právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia a iné požiadavky spravodlivého procesu (III. ÚS 199/08).

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť aj absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo

slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu ústavné právo na súdnu ochranu však neznamená právo na úspech v konaní pred všeobecným (občianskoprávnym) súdom, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02).

Vo vzťahu k rozsudku krajského súdu sťažovateľka namieta, že krajský súd nevykonal všetky navrhnuté dôkazy a že rozsudok odvolacieho súdu je zjavne neodôvodnený.

Krajský súd v predmetnom rozsudku dospel k týmto právnym záverom:

„... Súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav a vyvodil z neho aj náležitý právny záver. V súvislosti s odvolacími námietkami je treba zdôrazniť, že povinnosťou a úlohou odvolacieho súdu je dať odpoveď na tie námietky uvedené v odvolaní účastníka, ktoré sú pre rozhodnutie veci skutkovo i právne relevantné. Rozhodnutie odvolacieho súdu teda nemusí obsahovať odpoveď na všetky otázky nastolené odvolateľom, ale len na tie, ktoré sú pre rozhodnutie súdu relevantné.

Odvolací súd jednak poukazuje na vecne správne dôvody napadnutého rozsudku, ale považuje za potrebné zdôrazniť ohľadne požadovaného nároku to, že text dohody o zmluvnej pokute znel tak, že v prípade zrušenia zmluvy sa objednávateľ zaväzuje uhradiť zhotoviteľovi vzniknuté náklady + 20 % ušlého zisku, pričom táto formulácia nie je

dostatočne určitá a zrozumiteľná a to z toho dôvodu, že stanovenie zmluvnej pokuty musí byť zrozumiteľné obom stranám, aby v prípade porušenia zmluvnej povinnosti ten, ktorý je zaviazaný, vedel už z dohody, akú výšku zmluvnej pokuty bude platiť. Nemôže byť výška zmluvnej pokuty závislá na ďalších okolnostiach nastupujúcich po porušení zmluvnej povinnosti, ako je výpočet nákladov a výpočet ušlého zisku, o ktorých ten, kto je povinný platiť zmluvnú pokutu nemá žiadne vedomosti. Žalovaný v čase uzavretia tejto zmluvy nevedel, aký bude postih za porušenie zmluvnej povinnosti. Toto platí samozrejme za predpokladu, že dohoda o zmluvnej pokute bola uzatvorená v súlade s § 544 ods. 1 Obč. zák., teda že strany si dohodli pre prípad porušenia zmluvnej povinnosti zmluvnú pokutu a účastník, ktorý túto povinnosť poruší, je zaviazaný pokutu zaplatiť, a to aj keď oprávnenému účastníkovi porušením povinnosti nevznikne škoda. Toto odvolací súd zdôrazňuje z toho dôvodu, že zrušenie zmluvy je synonymom odstúpenia od zmluvy v zmysle § 344 Obch. zák. Podľa tohto ustanovenia od zmluvy možno odstúpiť iba v prípadoch, ktoré ustanovuje zmluva alebo tento alebo iný zákon. Ak zákon umožňuje v zmysle § 344 Obch. zák. v uvedených prípadoch od zmluvy odstúpiť, potom túto zákonnú možnosť a toto zákonné právo nemožno postihovať zmluvnou pokutou, a teda odstúpenie od zmluvy nemôže byť považované za porušenie zmluvnej povinnosti. Aj z tohto dôvodu, okrem už vyššie uvedených dôvodov, je dohoda o zmluvnej pokute neplatná v zmysle § 37 ods. 1 Obch. zák., ale aj v zmysle § 39 Obč. zák...“

Z citovanej časti odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že krajský súd sa štandardným a ústavne akceptovateľným spôsobom vyrovnal s otázkou zmluvnej pokuty dohodnutej v čl. VI. zmluvy o dielo z 22. septembra 1997.

Ústavný súd konštatuje, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti, je ústavne akceptovateľné, pričom nezistil existenciu skutočností svedčiacich o tom, že by ho bolo možné považovať za popierajúce zmysel práva na súdnu ochranu, keďže krajský súd zrozumiteľne vysvetlil právne závery, ku ktorým dospel. Uvedené platí aj v prípade, keď sa vnútorná intencionalita právnych úvah sťažovateľky uberala iným smerom ako právny názor krajského súdu, ktorý síce rozhodol spôsobom, s ktorým sťažovateľka nesúhlasí, avšak rozhodnutie dostatočne odôvodnil na základe vlastných

myšlienkových postupov a hodnotení, ktoré ústavný súd nie je oprávnený a ani povinný nahrádzať. K tomu ústavný súd obdobne poznamenáva, že ak sa konanie pred všeobecným súdom neskončí podľa želania účastníka konania, táto okolnosť sama osebe nie je právnym základom pre namietnutie porušenia základného práva (napr. II. ÚS 54/02).

K námietke nevysporiadania sa so skutočnosťami uvádzanými sťažovateľkou v jej odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou uvádza, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka konania na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05).

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd napadnutým rozsudkom neporušil sťažovateľkou označené základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 47 ods. 3 ústavy, sťažovateľka nezdôvodnila, akým spôsobom sa mal krajský súd dopustiť porušenia ústavnej garancie rovnosti účastníkov v konaní. Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný návrhom na začatie konania. Keďže sťažovateľka napriek tomu, že je zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom, svoj návrh v tejto časti neodôvodnila, ústavný súd nemohol potom ani nepredloženú a ústavne nezdôvodnenú námietku preskúmať.

Ústavný súd preto sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde považujúc ju za zjavne neopodstatnenú. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v danej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. novembra 2013